FAMILIESPEIDING

RESSURSHEFTE

KFUK-KFUM
SPEIDERNE

KFUK-KFUM
SPEIDERNE

FAMILIESPEIDING

ET RESSURSHEFTE FOR NORGES KFUK-KFUM-SPEIDERE

UTGITT AV
Norges KFUK-KFUM-speidere
Postboks 6810 St. Olavs plass
0130 OSLO

Tlf: 22 99 15 50
post@kmspeider.no
kmspeider.no

© KFUK-KFUM-speiderne 2015
Redaksjon: Unni Bjerke
Foto og layout:
Helene Moe Slinning

FRILUFTSLIVETS ÅR

FORORD

FAMILIEN ER I DAG under et stadig press. Forskere snakker om tidsklemmen som familiene opplever. Barna er gjerne aktive i flere sammenhenger, de voksne følger til og fra og er tilskuere til barnas aktivitet. Mange familier opplever at de får lite tid sammen. Det er få aktiviteter der barn og voksne gjør ting sammen der begge parter er likeverdige deltakere.

KFUK-KFUM-SPEIDERNE har i flere år hatt familiespeiding som arbeidsgren/enhet. Dette er et speiderarbeid som retter seg mot hele familien. Målet med familiespeidingen er at hele familien, enten det er en eller to foreldre (foresatte), ett eller mange barn, skal få tid og opplevelser sammen.

ERFARING VISER at det å være ute i naturen gir ro og fellesskap. Nærheten til naturen skaper lett en nærhet til menneskene man er sammen med. I dette heftet legger vi derfor opp til at familiespeiderne skal være mest mulig ute. Alle bor ikke slik at de har enkel tilgang til skogen. Da kan man selvfølgelig samles i en park, på kirkebakken eller i en liten hundremeterskog. Finn gjerne deres plass ute i nærmiljøet hvor dere liker å være.

Lykke til med speiding for hele familien. Lykke til med familiespeiding!

Norges KFUK-KFUM-speidere

INNHOLD

DEL 1 - INNLEDNING 5

- Hva er familiespeiding 6
- Hvordan komme i gang 6
- Familiebegrepet 6
- Læring 6
- Litt om barn 7
- Møteform og organisering 7
- Mål og verdier 8
- Del av noe større 8

DEL 2 – RESSURSBANK 9

- KFUK-KFUM-speiderne 10
- Innmeldingsrutiner 11
- Arrangementer 11
- Praktisk planlegging 12
- Skjerf og merker 16
- Speiderstigen 17
- Marihøna 19
- Velkomstbrev 20
- Vervebrosjyre 20
- Ressursliste – hjelp å hente 22
- Friluftsliv og allemannsretten 22

DEL 3 – MØTEFORSLAG 23

- Åpningsmøte 24
- Trollturen 28
- Grønnsakssuppemøte 30
- Juletrefest i skogen 32
- Mus for en dag 33

DEL 4 – FAMILIESPEIDING SOM TROSOPPLÆRING 38

- Familiespeiding i forbindelse med menighetens trosopplæringsplan 39
- Sauen som ble funnet (gudstjenesteopplegg) 39
- Opplegg til påfølgende tur 41

DEL 1

INNLEDNING

HVA ER FAMILIESPEIDING?

Familiespeiding er et speidertilbud til hele familien utarbeidet av Norges KFUK-KFUM-speidere. Rammen om det hele er friluftsliv og et møte med Gud. Familiespeiding retter seg mot familier med barn fra 3 år og fram til skolestart. Målgruppen er hele familien.

Familiespeideren er starten på barnas, og kanskje de voksnes, speiderliv. Familiespeidere er en del av det store fellesskapet av speidere over hele verden.

HVORDAN KOMME I GANG?

1. En eksisterende speidergruppe kan starte familiespeiding ved hjelp av de lederressurser som finnes i gruppen.
2. En eller to familier som har lyst til å drive med familiespeiding spør venner og kjente om de vil være med å starte opp. Det er en fordel om en eller to av foreldrene defineres som ledere for familiespeiderne.
3. Menigheten inviterer til familiespeiding f, eks i forbindelse med utdeling av «Min kirkebok». Disse kan være selvdrevne i den forstand at en eller flere av foreldrene tar lederansvar, men menigheten må regne med å kunne bidra noe i starten.
4. Familiespeiding som trosopplæring. I forbindelse med at 3-åringene skal tilbys et tiltak lager menigheten et familiespeidingsopplegg (se bak i heftet). Alle 3-åringene i menigheten inviteres til å bli med på arrangementet. Her vil det komme tilbud om å delta fast i familiespeiding. I starten må det være en ekstern leder, men etter hvert kan den bli selvgående slik at en eller flere av foreldrene tar lederansvar.

FAMILIEBEGREPET

Med familie mener vi voksne og barn sammen. Det er ikke nødvendig at den/de voksne er foresatte til barna i gruppen. De voksne kan være besteforeldre, tanter, onkler, faddere eller andre. Det viktige er at det er en trygg relasjon mellom voksne og barn og at de har lyst til å være speidere sammen.

LÆRING

Som KFUK-KFUM-speidere er vi opptatt av å utvikle hele mennesket; ånd, sjel og kropp. Vi ønsker at læring og utvikling skal skje gjennom erfaring og mestring. De store hjelper de små, kanskje kan de små hjelpe de store, og alle får utfordringer som passer til der de er. Voksne og barn deltar i samme læringsprosess – vi lærer gjennom det vi gjør. Alle kan få til noe, og sammen kan vi få til utrolige ting. Vi er alle vinnere når vi konkurrerer mot oss selv.

LITT OM BARN

Familiespeideren henvender seg i stor grad til familier med barn i alderen 3–6 år. Å jobbe med barn i førskolealder er en spennende pedagogisk utfordring. Likeså mye som alder må man ta hensyn og utgangspunkt i de ulike deltakernes modnings- og utviklingsnivå. Utviklingen går både i ekspressfart og i rykk og napp. En treåring kan være som en femåring og omvendt.

Førskolebarn har etter hvert god kontroll på bevegelsene sine og blir tryggere på å uttrykke ønsker og behov. Det er i denne perioden barna lærer seg å hoppe og hinke, plystre, klatre, gripe en liten ball, knipse og kanskje svømme og sykle. Barna er nysgjerrige og liker nye utfordringer. Gi dem tid til å forsøke selv enten på praktiske eller verbale oppgaver.

Tid er viktig. Bruk tid og gi god støtte i stedet for å overta utfordringen. I perioder med stor kroppslig vekst kan de motoriske ferdighetene tilsynelatende gå tilbake. Barnet har ikke den samme kroppsbeherskelsen som tidligere, det snubler, dulter borti, kan ødelegge ting og er ikke venner med motorikken. Dette kan føre til tap av selvtillit. Ros, oppmuntring og tid til å prøve igjen er viktig.

Når man skal tilpasse og legge opp til aktivitet kan man si at barn generelt lærer best gjennom lek og aktivitet. Når barn er aktive og får bruke hele seg med kropp, fantasi og eksisterende kunnskap kan de holde på lenge med en oppgave. Når det er snakk om å konsentrere seg og sitte stille er en intervall på ca 10 min lenge nok. Da er det fint å bryte opp med en praktisk oppgave eller lek før man eventuelt går tilbake til en konsentrasjonsøkt. Det er viktig å være konkret både i fortelling og instruksjon og vis gjerne eksempler. Nye utfordringer som knyttes opp mot allerede kjent kunnskap er lettere å ta inn.

MØTEFORM OG ORGANISERING

Hver gruppe må velge når det passer for dem å holde møter. Noen velger å møtes i kirken på søndag og deretter gå på tur. Andre steder vil dette være vanskelig rent praktisk. Kanskje vil lørdag tidlig ettermiddag passe for mange? Noen vil også synes at det er bedre å møtes en ettermiddag. Da kan man ta middagen sammen i skogen. Særlig for de voksne er det fint å komme seg ut på en hverdag.

Vi mener det er passe å møtes annen hver uke. Blir det sjeldnere mister man lett kontinuiteten i arbeidet. Særlig den som er borte en gang vil oppleve det som veldig sjelden hvis det legges opp til møte kun en gang pr måned.

Gruppen bør ha en ansvarlig leder som eventuelt kan delegere noen oppgaver til de andre familiene. Man kan også tenke seg at man planlegger møtene sammen og at det går på omgang å lede møtene. Også da bør en fast person være ansvarlig for gruppen.

Det kan være lurt å ha en struktur for møtene. Forslag til et «møtehjul» og et planleggingsark finner dere bak i heftet. Her finner dere også et forslag til en terminliste. Hvis dere lager det har alle en oversikt over hva som skjer fremover.

MÅL OG VERDIER

KFUK-KFUM speiderne har 5 kjerneverdier: Kristen tro, fellesskap, personlig utvikling, friluftsliv og samfunnsengasjement.

KRISTEN TRO

Som familiespeidere skal vi - barn og voksne - få oppleve kristent fellesskap ved å dele bibelhistorier, lære sanger og bønner og gjennom felles deltagelse på gudstjenester. Som familiespeidere skal vi få utvikle glede og trygghet i møte med kirken og kristen trospraksis.

FELLESSKAP

Som familiespeidere skal vi – barn og voksne – få oppleve speiderfellesskap gjennom vennskap, aktivitet, turer, felles seremonier og idealer. Som familiespeidere skal vi få øve oss i å ta hensyn, vente på tur og vise omsorg for hverandre.

PERSONLIG UTVIKLING

Som familiespeidere skal vi – både voksne og barn – bli tatt på alvor og få oppleve å mestre nye utfordringer. Som familiespeidere støtter og oppmuntrer vi hverandre.

FRILUFTSLIV

Som familiespeidere skal vi – både voksne og barn – oppleve enkelt friluftsliv gjennom lek, undring og læring utendørs til alle årstider. Som familiespeidere viser vi respekt for naturen, glede over friluftsliv og mot til å prøve nye ting.

SAMFUNNS-ENGASJEMENT

Som familiespeidere skal vi – både voksne og barn – gjøre en frivillig innsats for lokalsamfunnet vårt. Som familiespeidere bidrar vi til samhold med andre barn gjennom lek og lar alle få være med.

DEL AV NOE STØRRE

Som familiespeidere er dere en del av den store speiderbevegelsen. Dere er også knyttet til en speiderkrets der det kan være ressurser og kompetanse tilgjengelig.

Som speiderenhet betaler dere kontingent til Norges-KFUK-KFUM-speidere. Det skal avholdes årsmøte, og sendes inn årsmelding. Med dette er familiespeiderenheten deres en del av speiderdemokratiet og vil bli tatt med i høringer, invitert til kretsting og landsting. Det er også mulig å søke diverse økonomisk støtte som for eksempel Frifondmidler. Er dere en del av en lokal speidergruppe, er det gruppelederen som sørger for disse tingene.

DEL 2

RESSURSBANK

KFUK-KFUM-SPEIDERNE

FORMÅLSPARAGRAF:

"Norges KFUK-KFUM-speideres mål er å fremme og drive et speiderarbeid for å hjelpe barn og unge til å utvikle en kristen tro og oppdra dem til ansvarsbevissthet, selvstendighet, samfunnsmessig engasjement, mellomfolkelig forståelse og respekt for naturens verdi"

SPEIDERLOVEN/SPEIDERLOVA

1. En speider er åpen for Gud og hans ord.
2. En speider kjenner ansvar for seg selv og andre.
3. En speider er hjelpsom og hensynsfull.
4. En speider er en god venn.
5. En speider er ærlig og pålitelig.
6. En speider kjenner naturen og verner om den.
7. En speider tenker og handler selvstendig og prøver å forstå andre.
8. En speider gjør sitt beste i motgang og vansker.
9. En speider er nøysom og prøver å klare seg selv.
10. En speider arbeider for fred og forståelse mellom mennesker.

SPEIDERLØFTET

Bokmål
I tro på Guds hjelp lover jeg å;
tjene Gud
hjelpe andre
og leve etter speiderloven.

Nynorsk
I tru på Guds hjelp lover eg:
å tene Gud
hjelpe andre
og leve etter speiderlova.

VALGSPRÅK

Den som leder møtet sier «Vær beredt/vær budd» mens vedkommende gjør speiderhilsen. Alle de andre gjør speiderhilsen og svarer «Alltid beredt/alltid budd».

SPEIDERHILSEN

De tre strakte fingrene minner oss om de tre delene i løftet. Ringen som dannes av tommelfinger og lillefinger minner om all jordens speidere. Speiderhilsen gjøres med høyre hånd mot pannen.

TENKEDAGEN

22. februar feirer speidere over hele verden «Verdenstenkedagen». Datoen er valgt fordi både Lord og Lady Baden-Powell, som startet speiderbevegelsen, hadde fødselsdag den dagen. Da skal speiderne ha fokus på at de er en del av et større fellesskap som strekker seg over hele verden.

ST.GEORGSDAGEN

23. april feirer vi St. Georgsdag. Speiderbevegelsen har St. Georg som forbilde fordi han kjempet for det gode, mot det onde. Han led angivelig martyrdøden 23. april 303. Gjennom St. Georgsmerket får speiderne lære om St. Georg.

INNMELDINGSRUTINER

Når dere har besluttet at dere vil starte med familiespeiding i Norges KFUK-KFUM-speidere må dere foreta dere noen enkle ting. Følgende skjemaer må sendes inn:

1. Melding om ny gruppe/enhet
2. Søknad om godkjenning som ledere
3. Melding om ny assistent

Alt dette skal sendes via kretsleder.

Før dere sender inn søknad om godkjenning som leder, skal dere ha gjennomgått et nettbasert introduksjonskurs for nye ledere som tar ca 45 minutter. Dette får dere tilgang til ved å sende en epost til post@kmspeider.no. Alle som skal registreres som ledere/assistenter må også ha politiattest. Hvordan dette gjøres kan dere lese om på kmspeider.no. Her kan dere også lese mere om oppstart av ny gruppe/enhet. Kontoret hjelper dere selvfølgelig gjennom alt dette.

LEDERERKLÆRINGEN

I tro på Gud vil jeg hjelpe barn, unge og voksne til å utvikle kristen tro og leve etter sitt speiderløfte.

Jeg kjenner Norges KFUK-KFUM-speideres grunnregler og organisasjonsbestemmelser og vil som leder arbeide i samsvar med disse.

Jeg vil ivareta trygghet og sikkerhet i speiderarbeidet.

ARRANGEMENTER

TRÅKK

Tråkk arrangeres en helg i september og er patruljens egen haik som speiderne selv planlegger og gjennomfører. Målet er å få flest mulig speidere ut på tur denne helgen. Kanskje noen familier også våger seg på å sove ute?

Alle som sover ute, kan kjøpe årets tråkkmerke i Speiderbutikken.

HAIKELIGAEN

Her kan dere delta og samle poeng. Her gjelder både lengde og høydemeter på turene dere går. Sjekk på Haikeligaen.no

Alle som er med kan kjøpe merke fra speiderbutikken.no. Det er nytt merke hvert år.

GLOBALAKSJONEN

Globalaksjonen arrangeres lokalt i tidsrommet 15. september til 1. februar. Norges KFUK-KFUM og Norges KFUK-KFUM-speidere er eiere av en egen bistands- og solidaritetsorga-

nisasjon, KFUK-KFUM Global. Global støtter ulike prosjekter hos våre KFUK- og KFUM-partnere i sør. I de siste årene har Global-aksjonen samlet inn penger til å bygge skoler og drive ulike skoleprosjekter i KFUK i Sør-Sudan og hos KFUK og KFUM på Madagaskar.

PRAKTISK PLANLEGGING

UTSTYR

Det er fint om dere har en del kniver til utlån. Husk at de må ha «stopper» mellom håndtaket og knivbladet.

Ett stormkjøkken til hver patrulje og noen presenninger eller gapahuker er også nyttig. Dere må også ha et enkelt førstehjelpssett. Andre ting som kan være nyttig å ha, er en sag, en øks og et par lommelykter.

MØTEHJUL

Dette er et forslag til rekkefølge og tidsbruk på et familiespeidermøte på to timer. Dere må selv finne den gangen i møtet som passer best for dere. Ofte vil barna være ivrige etter å komme i gang med aktiviteter i starten slik at for mange vil det passe best å ta bibelfortellingen senere i møtet. Kanskje mens man venter på at bålet skal bli til glør eller maten skal koke ferdig.

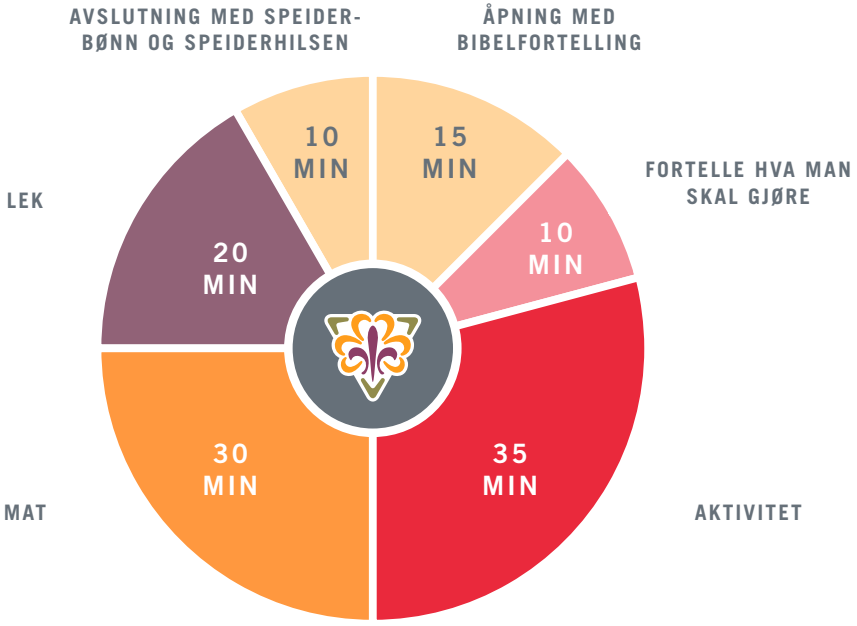

VI REGNER MED AT FAMILIENE IKKE HAR SPIST MIDDAG FØR DERE MØTES. TA DET MED I BEREGNINGEN NÅR DERE PLANLEGGER HVA DERE SKAL SPISE.

MØTEPLANSKJEMA

Her er et eksempel på et skjema dere kan lage for å planlegge et familiespeidermøte. Noen vil foretrekke å ha bibelfortellingen/andakten i forbindelse med maten. Da har barna lekt og rørt på seg og roer seg lettere.

	HVA GJØR VI?	HVEM	HVA	HUSK
16:00	Åpning	Kari	Leser, synger	Bibel, marihønekurv, sang
16:15	Dagens aktivitet	Per	Synliggjør aktiviteten	Kniv, kart
17:00	Mat	Kari	Steke pinnebrød og pølser	Pinnebrøddeig, ost, pølser
17:30	Lek	Per	Tresisten, forklare	
17:50	Avslutning	Kari	Info om neste møte	Papir og blyant
17:55	Speiderbønn			

HALVÅRSPLAN

Halvårsplan for våren 2015
Kirkebygda familiespeidere
Husk at alle må kle seg godt til alle møtene.
Ta med en vedkubbe når vi skal ha bål. Husk lykt hvis det blir mørkt mens vi er ute.

MÅNED	UKE	HVOR	HVA	TA MED
JANUAR	Uke 2	Nærskogen	Suppemøte	Grønnsak, fjel, kniv, kopp, skje
	Uke 4	Nærskogen	Snøturen	Pølser og lomper
FEBRUAR	Uke 6	Nærskogen	Løveturen	Koteletter, poteter i aluminiumsfolie, tallerken og bestikk
	Uke 8	Nærjordet	Skituren	Ski, staver, akebrett, pølser
MARS	Uke 10	Nærvannet	Isturen	Skøyter, fiskeutstyr, sitteunderlag, ostesmørbrød i folie
	Uke 12	Nærskogen	Sporturen	Kjøttboller, grønnsaker, kniv
APRIL	Uke 14	Kirken	Fasteaksjon	Vi deltar i innsamlingsaksjonen
	Uke 16	Nærskogen	Påsketuren	Egg
MAI	Uke 17	Nærskogen	Musemøte	Salatgrønnsaker, hardkokte egg, skinkebiter, tallerken og bestikk
	Uke 18	Nærskogen	Fugleturen	Poteter, ostehøvel, sag, hammer
JUNI	Uke 19	Nærskogen	Førstehjelp	Grønnsaker til «dipp», fjel, kniv, rød tusj

	ANSVARLIG	HUSK
	Ole	Buljong, stor bålkjele, fyrstikker, vann på termos, bibel
	Anne	Blå og grønn konditorfarge, 2 sprutflasker, stor bålkjele, ved?, fyrstikker, salat, «Familieturen»
	Odd	Kryddersmør, stekehelle, ved?, fyrstikker, lommelykt, «Familieturen»
	Anne	Spade, ballonger, stormkjøkken, fyrstikker, stekepanne, smør, «Familieturen»
	Odd	Snømåke, feiekost, isbor, ved?, fyrstikker, «Familieturen»
	Kari	Ved?, fyrstikker, elgbæsj og/eller harebæsj, «Familieturen»
	Ole	Ved?, fyrstikker, bålkjele, løk, (stål-)tråd til blomsterkrans, «Familieturen»
	Petter	Stor bolle, se familiespeiderhefte for hva du må ta med til møtet. Bibel
	Kari	Planker, spiker, bilder av fugler, lyd av fugler, «Familieturen», stormkjøkken, fyrstikker
	Kari	Rød tusj, ketchup, plaster, bomull, pyriseptvann (vann), ingredienser til dipp

SKJERF OG MERKER

SKJERF – OPPTAGELSE

Alle barna får skjerf og marihøne når de melder seg inn og betaler kontingent. Dette kan dere bare dele ut, men det morsomste er om dere kan ha en liten seremoni. Denne kan dere lage selv, eller dere kan følge oppsettet her:

Alle barn og voksne er samlet i en ring. Dere roper Marihøneropet og synger Marihønesangen sammen. (Se side 20.)
Lederen roper frem barnet og spør:
« Vil du bli speider?»
Barnet svarer: «JA»
Lederen sier: «Da får du speiderskjerfet som tegn på at du er en ekte speider.»
Lederen og barnet gjør speiderhilsen, mens de håndhilser med venstre hånd.
Barnet snur seg mot de andre som tar «Marihøneseremoniropet».

MERKER

Hvert halvår får dere tilsendt et bladlusmerke til alle barna i gruppen. Disse skal dere sy på skjerfet rundt Marihøna. Hvis dere deltar på Globalaksjonen eller andre forbundsarrangementer, kan dere bestille merker fra Speiderbutikken. Disse syr dere også på skjerfet.

SPEIDERSTIGEN

Speiderstigen er strukturen som ligger til grunn for KFUK-KFUM-speidernes program. Den beskriver en trinnvis progresjon over emner speiderne skal ha lært i løpet av speidertiden, og den dekker alle arbeidsgrenene i KFUK-KFUM-speiderne. Speiderstigen er delt inn etter verdiene våre, og etter punktene *kan*, *kjenner* og *erfart*.

Som familiespeidergruppe kan dere bruke Speiderstigen som dere vil. Dere kan se på den som første trinn på speiderstigen, og som grunnlaget for det speiderne skal oppleve når de blir større. Dere kan se på den som tips og ideer til hvilke mål dere skal sette for semesteret eller dere kan rett og slett la være å se på den. Noen grupper vil like å ha noe å strekke seg etter, mens andre grupper synes bare det å samles, dele litt bibelkunnskap og litt naturopplevelse sammen er det de ønsker. Her står dere helt fritt.

KRISTEN TRO

KFUK-KFUM-speiderne er en økumenisk bevegelse, men har sterke historiske bånd til og flest medlemmer fra den norske kirke. Noen av målene vil bære preg av dette. Dersom din gruppe har bånd til et annet kirkesamfunn, står dere fritt til å tilpasse målene slik at de blir relevante for den sammenhengen barna står i.

KUNNSKAP og FERDIGHETER

I løpet av familiespeidertiden:

KAN

kan barna synge med på speiderbønnen og en kveldsbønn.

KJENNER

kjenner barna til 8 av bibelhistoriene på listen.

kjenner barna det lokale kirkebygget.

kjenner barna bruken av lysgloben (eller annen lystenning) i deres kirke.

ERFART

har barna erfart å delta på en gudstjeneste med dåp

har barna erfart å dramatisere en bibelfortelling.

FELLESSKAP

KUNNSKAP og FERDIGHETER

I løpet av familiespeidertiden:

KAN

kan barna speidernes valgspråk utenat.

kan barna synge marihønesangen.

KJENNER

kjenner barna speiderløftet.

kjenner barna gruppens seremonier ved møtets start og slutt.

ERFART
har barna erfart å diskutere et valg og latt flertallet bestemme.

har barna erfart å vente på tur og opptre rettferdig.

PERSONLIG UTVIKLING

KUNNSKAP og FERDIGHETER

I løpet av familiespeidertiden

KAN
kan barna kle seg riktig for alle årstider.

ERFART
har barna erfart å delta på utemøter til alle årstider.

har barna erfart å lage en nyttig gjenstand med kniv på tur. (Pølsepinne, brødklype)

har barna erfart å vise de andre barna noe de kan. Det kan være et spor, et treslag, en lek, eller helt enkelt: «følg meg».

FRILUFTSLIV

KUNNSKAP og FERDIGHETER

I løpet av familiespeidertiden:

KAN
kan barna knivreglene

kan barna bruke kniv på en forsvarlig måte.

kan barna finne nord ved hjelp av et kompass.

vet barna at man tar med søppel hjem fra tur.

KJENNER
kjenner barna til forsiktighetsregler ved bruk av bål.

kjenner barna til navn og utseende på 2 dyr, 2 vekster og 2 insekter.

ERFART
har barna erfart hvordan man tenner et bål med tørr ved og har erfaring med å grille mat på bål.

har barna erfart å finne ett stjernebilde hun/han kan på himmelen.

har barna erfart å bruke naturmaterialer til å bygge en figur, en bondegård el.l.

har barna erfart å bruke et enkelt skattekart sammen med andre.

har barna erfart å lage mat på kokeapparat.

SAMFUNNS-ENGASJEMENT

KUNNSKAP og FERDIGHETER

I løpet av familiespeidertiden:

KAN

kan barna rense et sår og sette på plaster.

vet barna hvor viktig det er med refleks.

vet barna at alle må få være med på leken.

KJENNER

kjenner barna til hva de skal gjøre hvis de ser noe de tror er galt, en ulykke, brann eller lignende. (De skal ikke kunne ringe 113, men de skal finne en voksen.)

ERFART

har barna erfart å rydde opp etter andre i et turområde eller deltatt på en innsamlings-aksjon eller lignende.

har barna erfart å slukke et bål ved hjelp av vann eller sand.

Foto: Dominik Stodulski/ Flickr Commons

MARIHØNA

MARIHØNEFAKTA

Den røde sjuprikkete marihøna, *coccinella septempunctata*, er maskoten til oppdagerne. Marihøna er søt og nyttig og den finnes over hele landet. Fra nord til sør, fra kysten og opp på fjellet. Både larvene og de voksne lever av bladlus og er nyttige for å holde bestanden nede, det vil si at marihøna er et nyttig lite vesen. De overvintrer som biller, oftest under jorden i kolonier. Om våren legger de egg. Eggene blir til larver før de forpupper seg og blir til marihøner.

MARIHØNENES ÅPNINGSROP

(Friluftsliv:)
Leder: Gå på tur
Alle: ut, ut, ut

(Personlig utvikling:)
Leder: Brenne bål
Alle: ild, ild, ild

(Samfunnsengasjement:)
Leder: Lær no' nytt
Alle: gøy, gøy, gøy

(Kristen tro:)
Leder: Kirkeklokker
Alle: kom, kom, kom

(Fellesskap:)
Leder: Marihøner Vær beredt
Alle: Alltid bereeeedt !!

MARIHØNENES SEREMONIROP:

Alle bøyer seg ned, klapper seg på knærne og roper:
Marihøne – speider
Marihøne – speider
Marihøne – marihøne – speeeideeer
Mens de roper og klapper retter de seg mer og mer opp. Når de roper «speider» siste gang tar de skikkelig i og strekker hendene i været.

MARIHØNESANGEN:

Mel: «Holleratehi og holleratehо»
Nå har vi tatt på skjerfet, nå skal vi ut på tur.
Vi skal leke og lære, den som blir med er lur.
Tiiiii - riiiii – aaa *(slår seg på knærne i full fart med en og en hånd –for å få alle med og få engasjert dem så er det bare å holde på og dra den ut på ii og aa)*

(Her kan dere dele gruppen i to eller flere som synger «Marihøner her», alle synger siste linje sammen. Man kan også gjøre et klapp på knærne, et vanlig klapp og deretter knytte hendene med tommelen frem, løfte en hånd opp og bak over skuldrene, dette tar en halv linje. Deretter gjentas alt med den andre hånden over skulderen. Osv)

Marihøne her og marihøner her
Marihøner her og marihøner her
Marihøner her og marihøner her
Alle er vi marihøner.

VELKOMSTBREV

Det er alltid hyggelig at de som melder seg inn får et velkomstbrev. Det kan for eksempel se slik ut (se neste side).

På baksiden av informasjonsbrevet bør dere trykke Marihønesangen og ropene, speiderbønnen og motto. Eventuelt kan dere henvise til en nettside hvor de finner det.

VERVEBROSJYRE

Denne kan bestilles på forbundskontoret eller lastes ned fra www.kmspeider.no.

Kjære....

KFUK-KFUM SPEIDERNE

Velkommen til familiespeiding i .....
Det er hyggelig at dere vil være sammen med oss.
Vi er en enhet tilsluttet KFUK-KFUM-speiderne (se kmspeider.no for mer informasjon) og er også en del av barnearbeidet/tros- (dåps-) opplæringen i .....menighet. Vi retter oss mot barn i alderen 3 til 6 år og deres familier.

Vi samles (hvor ofte) og stort settes møtes vi (hvor). Vi holder på i ca ... timer.

Det er viktig at dere er kledd for å være ute i all slags vær. Ta gjerne med en liten sekk med tørre votter, ekstra genser og noe å sitte på. Gjerne også en drikkeflaske til hver. Skal vi brenne bål, er det fint om dere også tar med en kubbe eller to hvis dere har det tilgjengelig. Vi får ofte bruk for kniv, så det er fint om barna etter hvert får sin egen lille speiderkniv med tverrstopper mellom bladet og håndtaket.

Følg med på terminlisten dere har fått, der er det nyttige beskjeder som gjelder det enkelte møtet. Dere finner også informasjon på www.xxx.xx eller på Facebook.

Alle barna får speiderskjerf når kontingenten er betalt. Det er hyggelig om alle har på seg speiderskjerfet, synlig utenpå klærne, på alle samlingene våre.

Aktivitetene er både for små og store, men det er viktig at barna alltid får gjøre ting selv og at de voksne er veiledere.

Marihøna er maskoten vår. Den vil du finne igjen overalt hvor vi er. Velkommen som Marihøne!

Hilsen familiespeiderne i .....

På baksiden kan dere gjerne trykke åpningsrop, seremonirop, marihønesangen, motto og speiderbønnen.

RESSURSLISTE – HJELP Å HENTE

Ressursboka for familiespeidere er først og fremst: «Familieturen», utgitt av IKO-forlaget i samarbeid med KFUK-KFUM-speiderne. Her står møteopplegg for 26 familieturer og er selve grunnboka for familiespeiding. Boka fås kjøpt hos Speiderbutikken.no.

Andre nyttige ressurser:

- kmspeider.no
- speiderprogram.no
- speidermerker.no
- Bibelen.no (her finner dere hele bibelen på nett)
- *Speiderhåndboka* (Speiderbutikken.no)
- *Speidersang* (Speiderbutikken.no)
- «Bibel for barn», bok IKO-Forlaget/ Verbum (Speiderbutikken.no)
- «Konfirmantspeiding», hefte (Speiderbutikken.no)
- «Bli med ut», bok IKO-Forlaget
- «Spikkeboka», bok museumsforlaget (Speiderbutikken.no)
- «Liv og røre», bok (Vormedal forlag)
- http://dds.dk/familiespejdmaerker (opplegg til flere møter)
- http://www.orientering.no/mosjon/finnframdagen/Sider/Finn%20Frem-dagen.aspx

FRILUFTSLIV OG ALLEMANNSRETTEN

En stor del av speiderlivet foregår ute i naturen. Fra gammelt av har vi som bor i Norge hatt rett til å ferdes i skog og mark, etter elvene, på innsjøer, i skjærgården og til fjells – uavhengig av hvem som eier grunnen. Vi kan høste av naturen – ikke bare saltvannsfisk, bær, sopp og blomster, men også inntrykk og opplevelser.

Hovedprinsippene i allemannsretten er lovfestet i friluftsloven av 1957. Allemannsretten gjelder i utmark. Der kan du:

- ferdes fritt til fots og på ski
- raste og overnatte
- ri eller sykle på stier og veier
- bade, padle, ro og bruke seilbåt
- plukke bær, sopp og blomster
- fiske fritt etter saltvannsfisk
- tenne bål, men ikke i skogmark i perioden 15. april til 15. september.

Vi som ferdes i naturen har også en del plikter. Det er en selvfølge at vi tar hensyn til fugle- og dyrelivet der vi ferdes. Når vi tenner bål, skal vi ikke ødelegge trær, men bare ta tørr kvist. Vær nøye med å rydde raste- eller teltplassen når dere drar. Avfall tar dere med hjem, ingenting skal ligge igjen!

Det finnes egne regler for telting, båltenning, fiske, ferdsel til vanns, sykling, sanking av bær og sopp m.m.

Mer om allemannsretten kan du lese i et hefte som du kan laste ned på miljødirektoratets nettsider:
www.miljødirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M84/M84.pdf

DEL 3

MØTEFORSLAG

ÅPNINGSMØTE

Her kommer et forslag til hva dere gjør på det aller første møtet.

ÅPNING

- Ønske velkommen.
- Fortelle litt (og bare litt) om hva de er blitt med på.
- Marihønenes åpningsrop og marihønesangen.

AKTIVITET

På forhånd har dere lagt opp en rundløype med poster.

- Puslespill med Marihøna. (Se neste side)
- Kaste kongler mot et mål/ball i bøtte eller lignende.
- Det finnes mange andre speidere også.De har forskjellige skjerf. På neste side finnes lotto med navn på brikkene og skjerf med ulike farger på brettet.
- «2 føtter i bakken». De får beskjed om at patruljen/gruppen til sammen skal ha f.eks 6 føtter, 4 hender, en rompe, en albu og ett kne i bakken. Når de har fått til det får de (trekker de) en ny oppgave. Sørg for å ha oppgaver nok ferdig tenkt ut i forhold til antall deltagere på gruppen. Oppgavene kan være skrevet på kort, da trenger dere ingen til å stå på posten.
- Lite Kimsspill. Finn 10-15 ting fra naturen og legg dem utover. La patruljen se på tingene i for eksempel ett minutt, og dekk over med en jakke, et teppe eller lignende. Så skal patruljen prøve å huske hvilke ting de har sett. La det gå på omgang å svare, og la de minste svare først.
- Edderkoppnett: Spenn opp tau på kryss og tvers mellom 2 trær. Så er det om å gjøre å få hele patruljen/gruppen gjennom. Ingen kan gå gjennom samme åpning.

Edderkoppnett.

MAT

Hver patrulje får utlevert ingredienser til pannekaker (eller pose med pulver) og stormkjøkken. Alle koser seg med å lage og spise pannekaker. Dette blir bare til dessert (om dere ikke har veldig mange stormkjøkken), så da må dere ha noe annet i tillegg som ikke trenger å varmes. For eksempel grove pitabrød med salat og fiskekaker eller ost og skinke.

ANDAKT

Lukas 10, 25–36. Dette er et forbilde for hvordan vi Marihøner skal ha det. Syng en sang.

AVSLUTNING

Marihønene samler seg i ring og roper Marihøneseremoniropet.
Gi beskjeder.
Avslutning med speiderbønn og «Vær beredt» – «Alltid beredt»

OPPDAGER

STIFINNER

VANDRER

ROVER

TROLLTUREN

ÅPNING

Marihønenes åpningsrop og marihønesangen.

AKTIVITET

Les historien om de tre Bukkene Bruse. Finner dere et egnet sted, kan barna dramatisere fortellingen. Etterpå skal de lage troll.

Her kan speiderne lære seg navn på forskjellige trær samtidig som de lager noe gøy. Legg ut faktabøker eller lag en plansje over de trærne og plantene som er lette å finne der dere holder til.

Nå skal barna lage et troll av ting de finner. Ta utgangspunkt i en stubbe, rot, stor stein eller trestykke. Ved hjelp av ting de skal lære seg navnet på skal de bygge opp trollet.

ANDAKT

Hvis dere synes det passer, kan dere trekke en sammenheng mellom trollet som ikke kan se og mennesker som ikke kan se.

Tekst: *En blind mann får hjelp*, Markus 10, 46–52
Sang: *Jeg er trygg hos deg*, NR 260 i *Treklang*.

Denne sangen har egne bevegelser som passer til teksten: De er, i denne rekkefølgen:

- armene i kors
- håndflatene sammen, fingrene opp
- rekk armene høyt opp, svai fra side til side)
- knytt høyre hånd, stikk pekefingeren opp, før den frem og tilbake mens du holder albuen stille med den andre hånden
- bank på usynlig dør med armene i samme posisjon, bare snu hånden
- pekefingeren opp

(Gjentas.)

MAT

Trollkrem passer veldig bra og kan spises sammen med pinnebrød. Hvis det ikke er tyttebærsesong, kan dere lage «trolldrikk». Ta utgangspunkt i solbærsaft og putt oppi en pose frossen bærblanding og lettkokte havregryn. Varm eller kald etter årstiden. Stek pinnebrød hvis det er lov med bål. Hvis ikke, lager dere brød på stormkjøkken. Klapp deigen flat, jo tynnere, jo bedre, og stek den på begge sider i stekepannen. Litt spekemat til smaker og metter godt.

Deig: Bruk kald væske hvis det er mer enn 2 timer til den skal spises. Hvis ikke, må væsken være lunken. Rør tørrgjæren ut i litt av melet eller løs ferskgjæren opp i væsken. Ha olje, egg, salt og sukker i væsken. (Tilsett melet med tørr gjær om du bruker det.) Ha i havregryn og sammalt hvetemel. Ha i resten av melet litt etter litt til deigen er passe god og fast. Kna godt. Rull den i mel og putt den i en pose. Ta med litt ekstra mel. Kanskje du trenger det når den skal formes rundt en pinne eller i stekepannen.

Oppskrift: 5 dl melk eller vann, 1 dl olje (solsikke eller raps), 1 ts salt, 1 ss sukker, 1 pk hjære, 2 dl lettkokte havregryn, 5 dl sammalt hvete fin, ca 7 dl hvetemel.

AVSLUTNING

Marihønene samler seg i ring. Tar Marihøne-seremoniropet. Gi beskjeder.
Avslutning med speiderbønn og «Vær beredt» - «Alltid beredt»

GRØNNSAKSSUPPEMØTE

ÅPNING

Marihønenes åpningsrop og marihønesangen.

AKTIVITET

Hver familie har med grønnsaker, grillpølser og skjærefjøl. Alle hjelper til å kutte grønnsaker og pølsebiter.

Suppen kan kokes på stormkjøkken eller bål. Matansvarlig har med suppepose eller buljong som basis til suppen. Et lurt triks er også å ta med varmt vann på termos.

Begynn møtet med å tenne bål og koke opp vann med suppepose eller buljong. Gi en kort instruksjon i bruk av kniv. Hvor mye tid dere bruker på det avhenger selvfølgelig av hvor mye dere har brukt kniv tidligere. Ha grønnsakene i gryta etter hvert som de blir ferdig kuttet. La det stå og koke under møtet. Ha i pølsebitene rett før suppen skal spises.

Et alternativ til grønnsakssuppe er å lage tomatsuppe på pose tilsatt pølsebiter og makaroni. Dette er raskere enn grønnsaksuppe, men dere mister moroa med kutting av grønnsaker.

For barn blir det mindre søl ute om de får suppen i en kopp.

Visp

Repeter eller lær knivregler.
Kutt mest mulig kvistfrie pinner, ca 25 cm lange. Rens pinnene for bark. Du trenger mellom 6 og 20 pinner (etter alder, ferdighet, antall personer, lyst og tid). Legg pinnene tett sammen slik at de tynne endene av pinnene ligger samme vei. Hvis pinnene ikke er helt like lange, gjør ikke dette noe, bare pass på at det er i den tykke enden de lengste pinnene stikker ut av bunten. Surr ståltråd eller hyssing rundt pinnene i den tykke enden, både nesten ytterst og ca 5–10 cm fra kanten.

Tresisten

Avhengig av hvor trerikt området er bruker vi alle trærne eller bare noen utvalgte, merkede trær som «FRITT». En «har'n» og de andre skal bli tatt. Disse kan da holde seg i et av trærne. Men bare en kan stå ved hvert tre av gangen. Når en ny kommer til et tre, er den som eventuelt står ved treet ikke trygg lenger og må løpe videre. Dere kan velge om det stadig blir flere og flere som «har'n» eller om man bytter på når en blir tatt.

ANDAKT

Mosebok 1, 29
Og Gud sa: «Se, jeg gir dere alle planter som setter frø, alle som finnes på hele jorden, og alle trær som bærer frukt med frø i. Det skal dere ha å spise.»

SANG

Hvem har skapt alle blomstene
(Speidersang nr. 85)

AVSLUTNING

Marihønene samler seg i ring. Tar Marihøneseremoniropet.
Gi beskjeder.
Avslutning med speiderbønn og «Vær beredt» – «Alltid beredt»

JULETREFEST I SKOGEN

ÅPNING

Marihønenes åpningsrop og marihønesangen.

AKTIVITET

Finn et tre eller en busk som dere vil pynte som juletre. Studer juletrepynten dere har med og snakk sammen om hva den symboliserer. Heng pynten på juletreet etter hvert. Hvis flere har samme type pynt kan dere henge dem på samtidig. Til slutt henges resten av pynten på (-hvis det er noe igjen).

Lag snølykter av snøballer, sett lys eller fakler i lyktene (fakler er lurt hvis det er vind). Hvis snøen ikke er kram, går det an å «hugge» biter av hard snø, eller lage et «basseng» av løssnø. Er det ikke snø i det hele tatt kan dere bruke andre ting til å lage en fakkelplasseringsplass (steiner, greiner, blader…).

Gå rundt juletreet dere har pyntet. Tenk gjennom hvilke sanger som skal synges. Pass på å få sanger med mye bevegelse dersom det er kaldt. Husk at det er lurt at i hvert fall en har tekstene på et ark og loser forsamlingen gjennom versene.

MAT

Dere kan ha med varm grøt hjemmefra (i en termos med stor åpning eller i en gryte pakket i ullteppe) eller ganske enkelt grille pølser på bål.

ANDAKT

Mens dere spiser, leser dere fortellingen om da Jesus ble født. Lukkas 2, 1 – 21.

AVSLUTNING

Marihønene samler seg i ring. Tar Marihøneseremoniropet.
Gi beskjeder.
Avslutning med speiderbønn og «Vær beredt» – «Alltid beredt»

Illustrasjon: Joseph Smit - Proceedings of the Zoological Society of London 1899

MUS FOR EN DAG

ÅPNING

Marihønenes åpningsrop og marihønesangen.

AKTIVITET

Legg ut postene før de andre kommer, eller mens noen av de andre leser museeventyret, snakker sammen om mus og tegner seg i fjeset.

Snakk sammen om at i dag skal vi prøve at være mus. Start med å fortelle en musehistorie. F.eks fra Alf Prøysens *Musa i bua og flere muntre musehistorier.* Det finnes også to musehistorier her.

Spør om hvem som vet hvilke sanser musen har. (høre, lukte, smake, føle og se). Etterpå kan alle male seg som mus med ansiktsmaling eller sot fra bålet.

Fortell at nå skal alle prøve å bruke musens fem sanser.

Postløp

Del dere i lag og fordel dere, ett lag på hver post. Når posten er gjennomført, går dere til neste post.

Post 1: Hva smaker det?

Mus er stort sett altetende. De spiser plantedeler, frø, frukter, insekter og åtsler (døde dyr). De kan også spise orm, biller og sopp. Mus er gode til å gjenkjenne og huske hva de

liker og tåler, og hva de ikke bør spise. Hva er din yndlingsrett?

Nå skal dere teste tungen. I posene ligger det noe som de fleste mus (og barn) liker og tåler. Ta bind for øynene og smak. Hva er det? Vent med å svare til alle har smakt. Bruk epler, gulrot, rosiner og nøtter. (Ikke bruk nøtter om dere ikke er sikre på at dere ikke har noen allergikere).

POST 2: HVOR GODT HUSKER DERE DET DERE SER?

Mus er gode til å huske steder med mye mat. De kan også huske det i lang tid etterpå hvis de har spist noe de har blitt syke av.

Hver høst samler musa korn, frø og kongler så de ikke skal sulte gjennom den lange, kalde vinteren. Dette gjemmer de rundt omkring i hulrom, og noen ganger kan dere være heldige å finne et sånt lager om våren. Da har musen kanskje glemt hvor den gjemte det, eller musen kan ha blitt spist av et rovdyr i løpet av vinteren.

Nå skal dere teste hvor gode dere er til å huske. På duken under teppet ligger det forskjellige ting. Antall ting vil avhenge av alderen på de fleste barna. Fjern teppet og se godt på alle tingene i 30 sekunder. Legg teppet tilbake og prøv å se hvor mange ting dere kan huske.

Benytt for eksempel. kongle, nøtt, bær, bilde av ugle og/eller rev, musefelle, ost og korn. Dere kan selvfølgelig benytte hva som helst av små ting. Det trenger jo ikke å ha med mus å gjøre. La de minste svare en ting først, og la det gå på omgang.

POST 3 FØL DERE FREM

Mus lager ofte ganger i det høye gresset. Gangene er musenes stier – altså de veiene som musen bruker ofte. Gangene kan gå fra musehullet til en av musens spiseplasser – eller fra et musehull til et annet.

Hvis det er snø om vinteren, lager musene ganger under snøen. De forer ofte disse gangene med små gresstrå som de har gnagd av. I gangene under snøen er de helt mørkt. Musen bruker værhårene sine til å føle seg frem gjennom mørket. Når snøen smelter, står gangene tilbake som små tunneler. Dem kan dere være heldige å se om våren.

Nå skal dere bytte på å føle dere frem gjennom mørket. Ta bind for øynene og kryp inn under presenningen. Dere skal krype fra den ene ende til den anden ende. Spenn ut en presenning litt over bakken når løypa legges opp.

Hvis det passer bedre, kan dere lage en «sti» gjennom skogen ved å sette opp en snor. Så skal en og en på rekke følge denne snoren med bind for øynene.

POST 4 BRUK ØRENE

Mus har mange fiender. Rev, katt, ugle, grevling, huggorm og musvåk spiser mus. Musen må derfor alltid være på vakt for å unngå å bli spist av andre dyr.

Nå skal dere på skift leke at dere er mus som er omringet av sultne rever. Den som er mus, får bind for øynene. De andre er sultne rever som fordeler seg i en stor ring rundt musen. Nå skal revene på skift prøve å snike seg inn på musen for å fange den. Når musen hører lyden fra en rev, peker musen i den retning lyden kommer fra. Hvis musen har hørt riktig, og peker mot reven, er reven oppdaget og musen reddet. Reven må luske sulten tilbake til sin plass i ringen. Hvis musen peker feil, blir den spist av reven, og dere kan velge en ny mus. Det samme skjer hvis reven klare å snike seg helt bort til musene uten at musen peker. Leken fortsetter til alle har vært mus i midten.

POST 5 BRUK NESEN

Mus har veldig god luktesans. De kan lukte mat på mange meters avstand og også gjennom en beholder av plastikk. Det er fordi de stort sett leter etter mat om natten når de ikke kan se den særlig godt.

Nå skal dere prøve, om dere også har god luktesans. Lukt på toppen av glasset. Kjenner dere lukten? På et av trærne i nærheten finnes den samme lukten. Dere må helt inn på treet før dere kan kjenne lukten. Lukten sitter på trestammen cirka 1 meter over bakken. Bruk for eksempel mentholatumsalve som gir en kraftig lukt. Ta litt i et glass og smør litt på noen trær.

EVENTYR OM MUSA

HJEMMUSA OG FJELLMUSA

Asbjørnsen og Moe

Det var engang en hjemmemus og en fjellmus, de møttes i skogbrynet; der satt fjellmusa i et hasselkjerr og plukket nøtter.

«Signe arbeidet!» sa hjemmusa; «skal jeg treffe slektninger her så langt ute i bygda?» sa hun.
«Det var så det,» sa fjellmusa.
«Du sanker nøtter du, og drar til hus,» sa hjemmusa.
«Jeg nødes til det, om vi skal ha noe å leve av til vinteren,» sa fjellmusa.
«Hamsen er stor, og nøtta er full i år, så det kan monne i sulten skrott,» sa hjemmusa.
«Det er vel det,» sa fjellmusa, og talte om at hun levde vel og hadde det godt.
Hjemmusa mente hun hadde det bedre; men fjellmusa ble ved sitt, og sa at det var ingensteds så godt som i skogen og fjellet, og hun hadde det selv best. Hjemmusa sa at hun hadde det best, og dette kunne de ikke bli sams om. Til sist lovte de de skulle komme til hverandre i julen, så de fikk se og smake hvem som hadde det best.

Hjemmusa var den som først skulle fare i julegjestebud. Hun fór gjennom skog og dype daler, for enda fjellmusa hadde flyttet ned til vinteren, var veien både lang og tung; det bar imot, og sneen var dyp og løs, så hun ble både

trett og sulten før hun kom fram. «Nå skal det være godt å få mat,» tenkte hun da hun var fremme.

Fjellmusa hadde krafset i hop nokså bra: det var nøttekjerner og sisselrøtter og andre slags røtter, og mye annet godt som vokser i skog og mark, og det hadde hun i et hull dypt nede i jorden, så det ikke frøs, og tett ved var et oppkomme som var åpent hele vinteren, så hun kunne drikke så mye vann hun ville.
Det var nok av det som var, og de åt både godt og vel; men hjemmusa syntes det var ikke mer enn nødtørftig kost.

«Med dette kan en livnære seg,» sa hun, «men det er ikke rart, er det. Nå får du være så snill å komme til meg og smake hvordan vi har det,» ba hun.

Ja, det skulle hun, og det varte ikke lenge før hun kom. Da hadde hjemmusa samlet sammen av all den julekosten som konen i huset hadde spilt mens hun gikk og var ør i juletiden: det var ostesmuler og smørbiter og talg, og klingsmuler og rømmebrød og mye annet godt. I spillfatet under tønnetappen hadde hun drikke nok, og hele stuen var full av all slagt godmat. De åt og levde vel, og det var nesten ingen bunn i fjellmusa; slik kost hadde hun aldri smakt. Så ble hun tørst, for maten var både sterk og fet, sa hun, og nå måtte hun drikke en gang.

«Det er ikke langt etter ølet, her skal vi drikke,» sa hjemmusa og sprang opp på kanten av spillfatet og drakk seg utørst; men hun drakk ikke mere heller, for hun kjente juleølet og visste det var sterkt. Men fjellmusa syntes det var et herlig drikke, hun hadde aldri smakt annet enn vann, og tok den ene supen etter den andre; men hun kunne ikke med sterkt drikke; så ble hun drukken før hun kom ned av koppen, og så ble hun ør i toppen og fikk det i føttene, så hun tok til å renne og springe fra den ene øltønna og opp på den andre, og til å danse og tumle på hyllene mellom kopper og krus, og knistre og pipe som hun både var full og galen, og full var hun da også.

«Du må ikke bære deg som du var kommen ut av berget i dag,» sa hjemmusa; «gjør ikke slik styr og hold ikke slikt leven; vi har slik hard fut her,» sa hun.
Fjellmusa sa hun aktet hverken fut eller fant.
Men katten satt på kjellerlemmen og lurte og hørte både snakket og ståket. Med det samme konen skulle ned og tappe i en ølskål og hun lettet på lemmen, smatt katten ned i kjelleren og slo kloen i fjellmusa; det ble en annen dans det. Hjemmusa smatt inn i hullet sitt, og satt trygg og så på at fjellmusa ble fastende med ett, da hun kjente kattekloen.

«Å kjære min fut, å kjære min fut, vær nådig spar liv, skal jeg fortelle deg et eventyr,» sa hun.
«Kom med det!» sa katten.
«Det var en gang to små mus,» sa fjellmusa, og pep så sent og så ynkelig, for hun ville dra det ut så langt hun kunne.
«Så var de ikke alene,» sa katten, både kort og tvert.
«Så hadde vi en stek vi skulle steke oss.»
«Så svalt dere ikke,» sa katten.
«Så satte vi den ut på taket, så den kunne svale seg vel,» sa fjellmusa.
«Så brente du deg ikke,» sa katten.
«Så kom reven og kråka og tok og åt den,» sa fjellmusa.
«Så eter jeg deg!» sa katten.

Men i det samme smelte kjerringa igjen kjellerlemmen, så katten ble redd og slapp taket. Og vips! var fjellmusa oppe i hullet til hjemmusa. Derfra var det en gang ut i sneen, og fjellmusa var ikke sen om å komme på hjemveien.

«Dette kaller du å ha det vel, og sier at du lever best?» sa hun til hjemmusa. «Gud glede meg det mindre da, fremfor slik en stor gård og slik en hauk til fut! det var jo så vidt jeg slapp med livet.»

EVENTYRET OM LØVEN OG MUSA

Det var en gang en løve som lå og sov, da en liten mus kom løpende forbi.
Løven våknet og slo raskt kloa i musa.

Men den lille musa bad pent for livet sitt:
«Å snille herr løve, la meg løpe! Jeg skal gjøre deg en tjeneste en annen gang!»
Da lo løven lenge og godt, men han lot musa løpe.
Ikke lenge etter var løven på jakt en natt. Plutselig ble den fanget i et stort nett som noen jegere hadde satt ut. Løven brølte og freste mens den rev og slet i nettet.
Den lille musa hørte at løven ropte. Hun sprang så fort hun kunne for å se hva som var galt.
Hun ba løven ligge stille mens hun gnagde på nettet med de skarpe tennene sine. Det tok ikke lang tid før løven var fri.

«Der kan du se», sa musa. «Jeg sa jeg skulle hjelpe deg igjen!»

En skal ikke forakte de små.

ANDAKT

Sang:

Om jeg er liten (bøy deg ned) eller stor (strekk deg opp)
så er det best for meg på jord (tegn jordklode med hendene)
å høre Jesus til og gå den vei han vil.(gå med bena)
Det er det som gjør meg lykkelig.(klapp takten)

Tekst:

Matteus 19, 13 – 15 eller Markus 19, 13 – 16

AVSLUTNING

Marihønene samler seg i ring. Tar Marihøne-seremoniropet.
Gi beskjeder.
Avslutning med speiderbønn og «Vær beredt» – «Alltid beredt»

DEL 4

FAMILIESPEIDING SOM TROSOPPLÆRING

FAMILIESPEIDING I FORBINDELSE MED MENIGHETENS TROSOPPLÆRINGSPLAN

Vi tenker oss at menigheten bruker dette opplegget når de skal invitere alle 3-åringene til et arrangement i kirken. Etter dette ene arrangementet kan man tilby at dette videreføres som et fast opplegg (Marihøner) for familier i menigheten. Dette arbeidet kan da knyttes til en eksisterende gruppe, eller bli starten på en speidergruppe på stedet. Vi tenker oss at foreldrene etter hvert overtar ledelsen av Marihønene, og, etter hvert som barna vokser til, senere også andre enheter i gruppen.

FOKUS FOR DENNE ALDERSPERIODEN 0–6 år:
Å bygge kontakt og samvirke med hjemmet om å etablere ritualer for hverdagene, høytidsmarkeringer og livsriter. Skape fellesskap for barn og familier i menigheten og lokalmiljøet. Utvikle gudstjenester barna/familiene opplever seg hjemme i. Styrke tilhørighet til kirken.
Sitat fra «Størst av alt».

SAUEN SOM BLE FUNNET

Opplegg til gudstjeneste for 3-åringer. Luk, 15 1-7:
Send i forkant ut en invitasjon til menighetens 3-åringer med familie.

LAGE SAU: Alle barna får en stor, hvit middagsserviett og litt garn i våpenhuset når de kommer. Alle lager hver sin sau ved å dra lagene i servietten fra hverandre, krølle dem sammen, og knytte en tråd rundt «halsen» for å skille hode og kropp.

PROSESJON: Alle 3-åringene går inn bærende på hver sin sau. Avhengig av antall barn må man vurdere om søsken også skal få lage og være med i prosesjonen.
Sauene plasseres i koret litt rundt omkring.

NÅDEHILSEN og velkomstord.

SANG: Måne og sol, nr. 240 i salmeboka

TEKSTLESNING

PREKEN

SANG: Her går en trofast gjeter, nr 783.

TROSBEKJENNELSE med bevegelser:
Vi tror på Gud Fader, som har skapt jorden (armene føres op og former en stor jordklode)
Vi tror på Guds sønn, Jesus Kristus, som døde på korset (armene former et stort kors foran brystet)
Vi tror på Den hellige Ånd, som får gleden til å spire i oss (hendene lager spirer)

KIRKEROMSVANDRING:

- **Tenne lys.** Lysgloben er ofte alt for høy for barn. Kan dere lage et opplegg med et stort lys og små lys rundt som står i sand? Eventuelt bruke telys.
- **Døpefonten.** Ta litt vann og tegne korsets tegn på pannen.
- **Alterringen.** Knele ned og kjenne hvordan det er
- **Prekestolen.** Gå opp (til en voksen som står der) og bli løftet opp slik at man kan kikke over kanten.
- **Orgelet.** (Hvis det ikke er for langt å gå.) Bare se på organisten som spiller
- **Bønnekrukke.** Det ligger fremme tegninger av; jorda, dame, mann, gutt, jente, en i sykeseng, gravstøtte, barn

«fra andre land». Barnet kan putte en av lappene i krukken. Ha også mulighet for å lage egne lapper.

- **Sauesanking.** Kasse med papp-sauer med bibelhistorie og pålimt magnet. Fiskes opp etter magnetene med noe metall i enden av et snøre på stang. Sauene kan tas med hjem og henges på kjøleskapet.
- **Lokalt tilpassede steder.** (Skulpturer, glassmaleri, sakristi med bilder eller messehagel)
- Etter vandringen bæres bønnekrukkene/kurvene frem til alteret og bes for.

SANG: Bønnesang (*Jeg folder mine hender små*), nr. 731.

NATTVERD

FADERVÅR

SANG: Ingen er så trygg i fare, nr. 488.

VELSIGNELSE

3X3 – vi teller dem

KLOKKENE RINGER 3x3

OPPLEGG TIL PÅFØLGENDE TUR

- **Lage sauegård:** Lage en hel flokk med fine sauer av kongler og pinner.
- **Kjempelotto.** Kopier og laminer to sett av kjempelotto-kortene (se bak), 20 kort til sammen. Ta dem med på turen. Kortene legges med bildesiden ned. Snu to og to kort etter tur. Finner dere to like, tas de ut. Hvem finner flest par?
- **Gjetergjemsel:** Har man et åpent område kan alle barna sette seg på huk. Den som skal lete, får bind for øynene, og de som har gjemt seg, må breke. (Dette kan gjerne være en voksen.) Hvis det ikke er trygt å gå rundt med bind for øynene kan man leke helt vanlig gjemsel.
- **Tenne bål og lage mat:** Alle har med en grønnsak (ha med litt ekstra) og en liten skarp kniv. De har også med kopp (til suppen – det er enklere utendørs enn dyp tallerken er) og skje. Husk drikke og sitteplate. Dere tar med kokt vann på termos (eventuelt med buljongterning eller grønnsaksuppepose oppi).
  Bruk en stor bålkjele, lån for eksempel av speidere på stedet. Det er også ofte store, bulkete kjeler å få kjøpt på loppemarked. Tenn bål og sett kjelen til koking. Sett den rett i bålet eller på noen store steiner som dere tenner opp mellom. Barna kutter grønnsaker og legger dem i gryten.

  Synes dere dette virker for krevende, kan dere selvfølgelig steke pølser eller pinnebrød på bålet. Hvis dere lager pinnebrøddeigen på forhånd, må dere bruke kaldt vann til deigen. Ta en liten klump deig og rull den til en pølse. Sno pølsen rundt pinnen og pass på at dere strekker godt i pølsen mens dere ruller slik at deigen blir så tynn som mulig. På den måten får dere ikke masse rå deig inni, mens brødet er svart utenpå.
- **Sang:** Syng om igjen sangen om den trofaste gjeteren.
- **Sau med hjem:** Hvis det ikke har vært sauesanking i kirken, kan alle få med seg en laminert sau med bibelfortellingen.

OPPSKRIFT PÅ PINNEBRØD

1 liter mel, 1 pose tørrgjær, vann til deigen er god og fast, men likevel henger sammen.

Kna godt. Hvis deigen skal brukes i løpet av en halvtimes tid, bruk lunket vann. Hvis ikke, bruker du kaldt vann.

Mal til invitasjon til gudstjeneste og tur, samt materiell til print, finner du på de neste sidene.

INVITASJON:

3-årssamling med gudstjeneste og tur

KFUK-KFUM SPEIDERNE

3-årssamlinga er for alle som fyller 3 år i løpet av 20__.

Vi inviterer 3-åringen sammen med en voksen til _____ kirke søndag _____. Vi har først en gudstjeneste i kirken, og deretter drar vi ut på tur. Vi skal sammen lage suppe, så vi ber dere alle ta med en liten fjøl/plankebit og en liten kniv. Ta også med kopp og skje. Alle tar med en grønnsak som kan være til suppen. Temaet bygger på fortellingen om gjeteren som lette høyt og lavt etter sauen som ble borte.

Påmelding til _____ innen _____.
Vi trenger opplysning om barnets navn og hvor mange søsken og voksne som blir med.)

Turen er et opplegg fra Norges KFUK-KFUM-speidere. Hvis det er aktuelt for tilstrekkelig mange, vil vi lage en gruppe «Mari-hønespeidere» som kan fortsette å møtes til gudstjeneste og dra på tur sammen etterpå. Arrangementet er et ledd i kirkas trosopplæringsplan «Gud gir – vi deler».

Vel møtt!
Vennlig hilsen _____

Vi har benyttet Den norske kirkes medlemsregister til denne utsendingen. Brevet sendes til både «medlemmer» og «tilhørende». Les mer om medlemskap på www.kirken.no eller kontakt oss dersom du har spørsmål til dette.

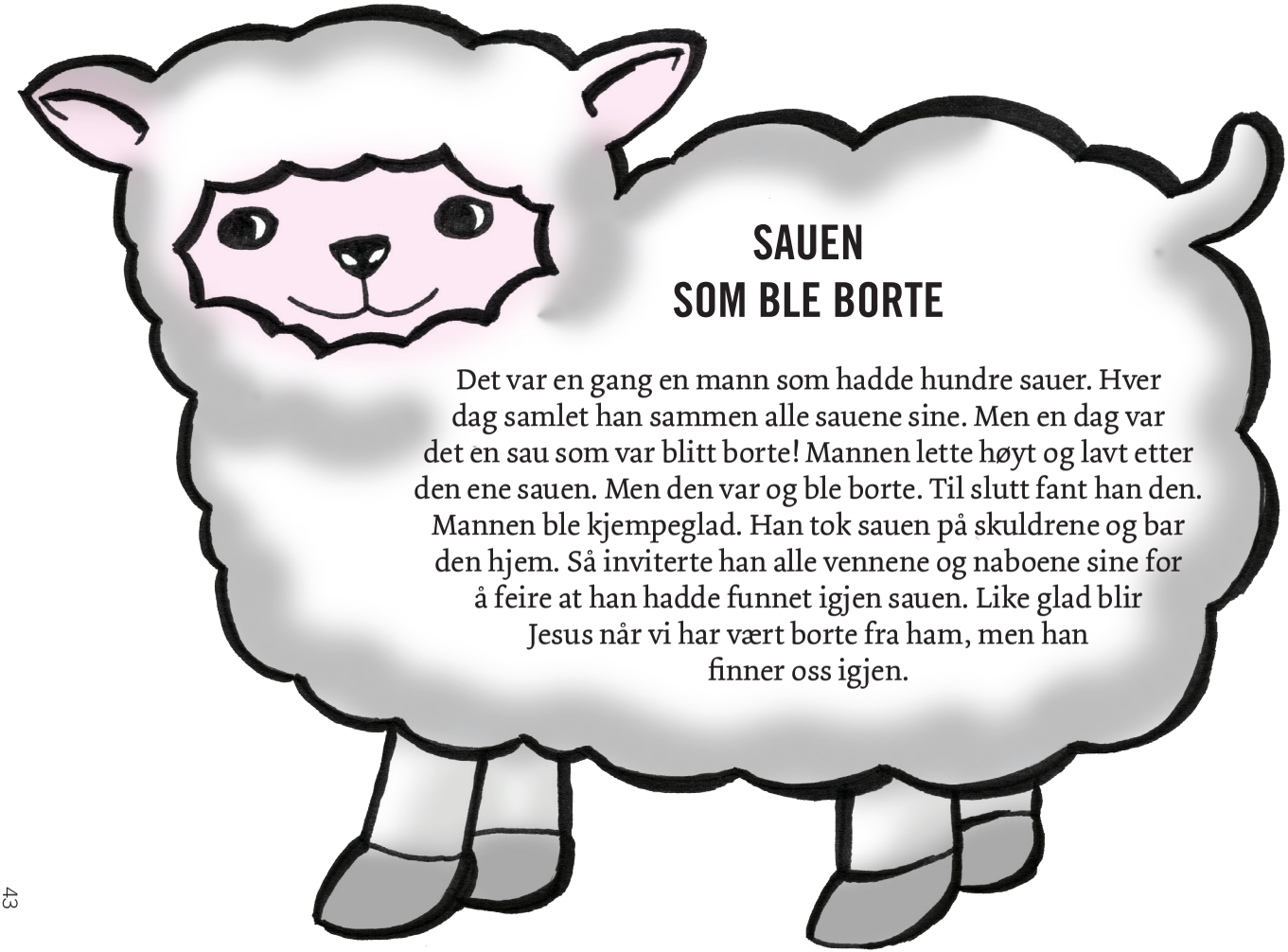

SAUEN SOM BLE BORTE

Det var en gang en mann som hadde hundre sauer. Hver dag samlet han sammen alle sauene sine. Men en dag var det en sau som var blitt borte! Mannen lette høyt og lavt etter den ene sauen. Men den var og ble borte. Til slutt fant han den. Mannen ble kjempeglad. Han tok sauen på skuldrene og bar den hjem. Så inviterte han alle vennene og naboene sine for å feire at han hadde funnet igjen sauen. Like glad blir Jesus når vi har vært borte fra ham, men han finner oss igjen.

KOPIGRUNNLAG

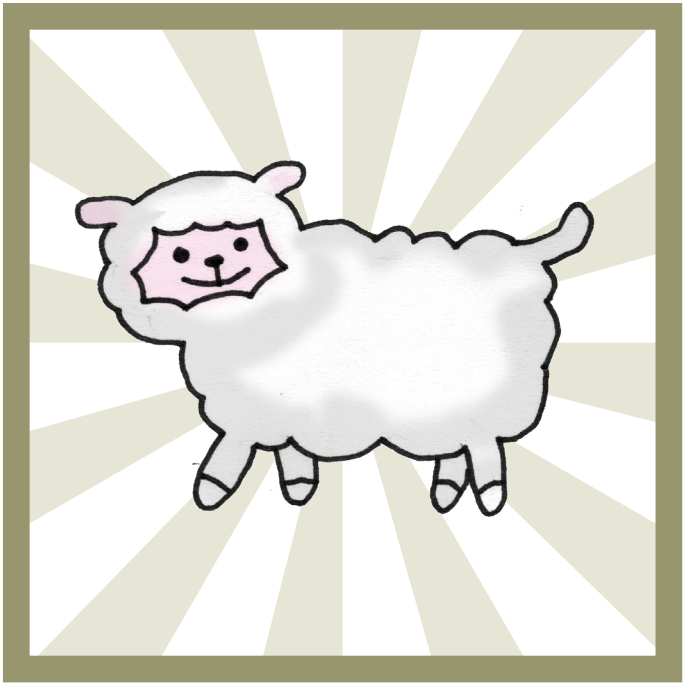

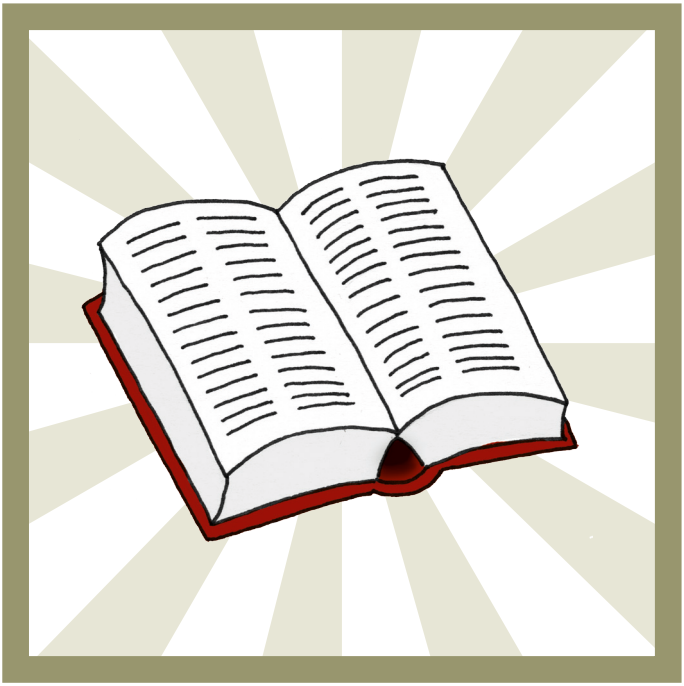

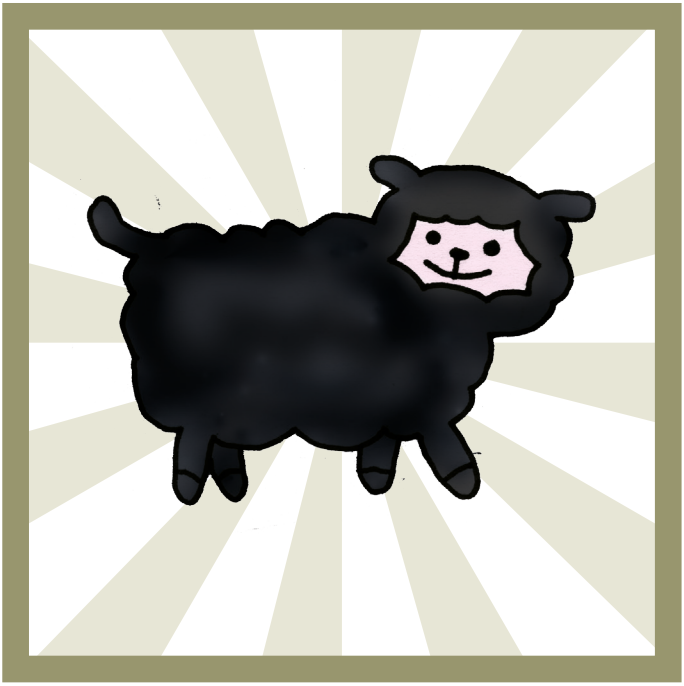

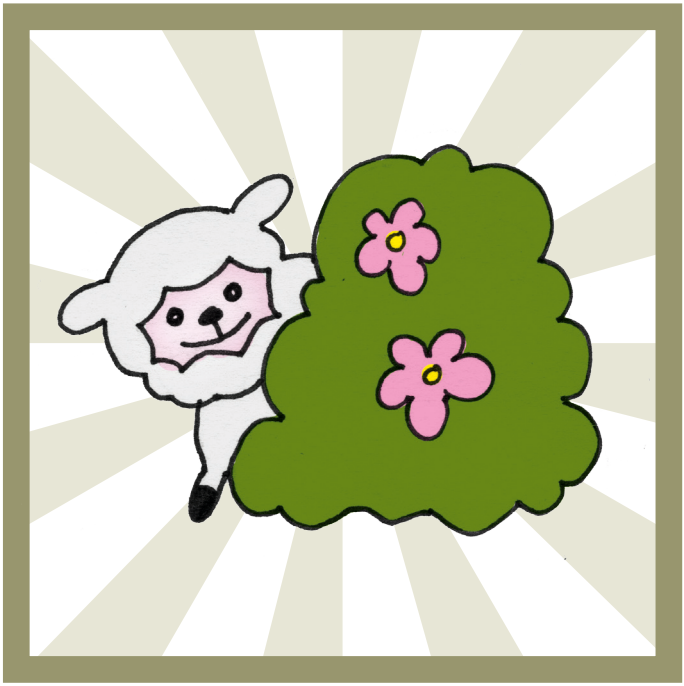

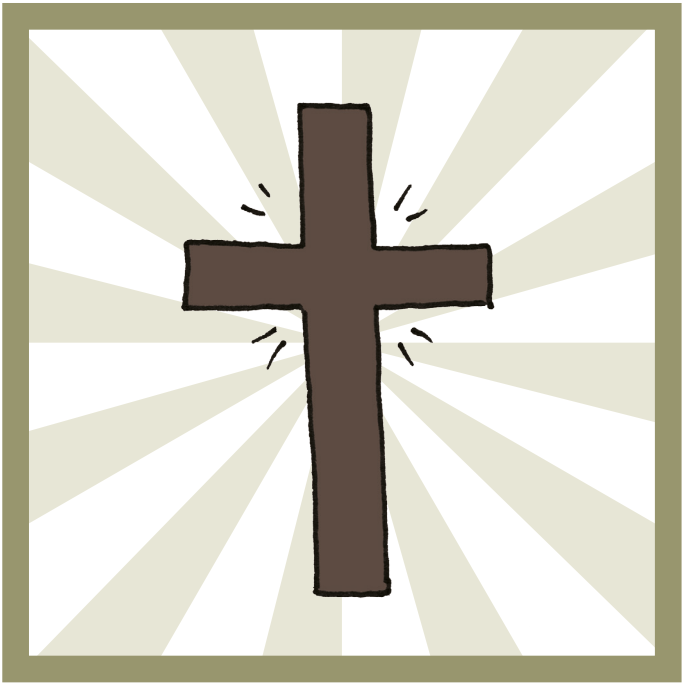

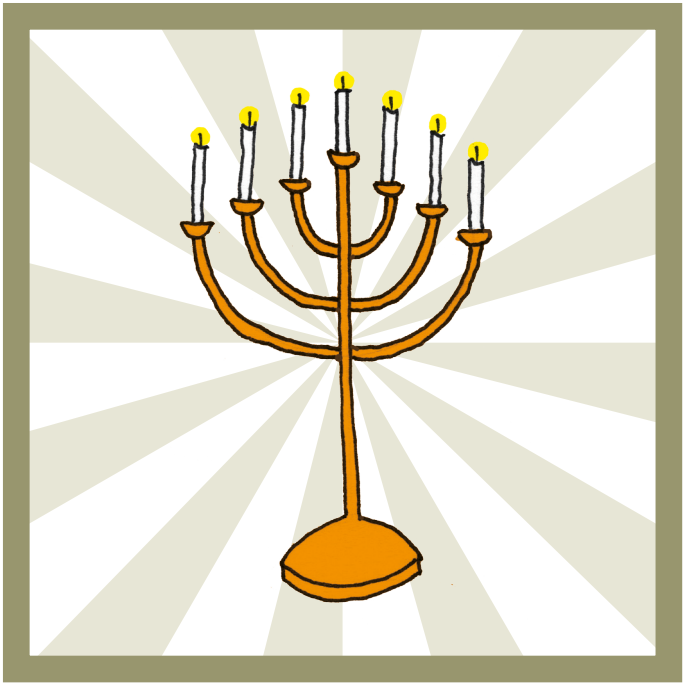

MAL TIL SKJERFKNUTE

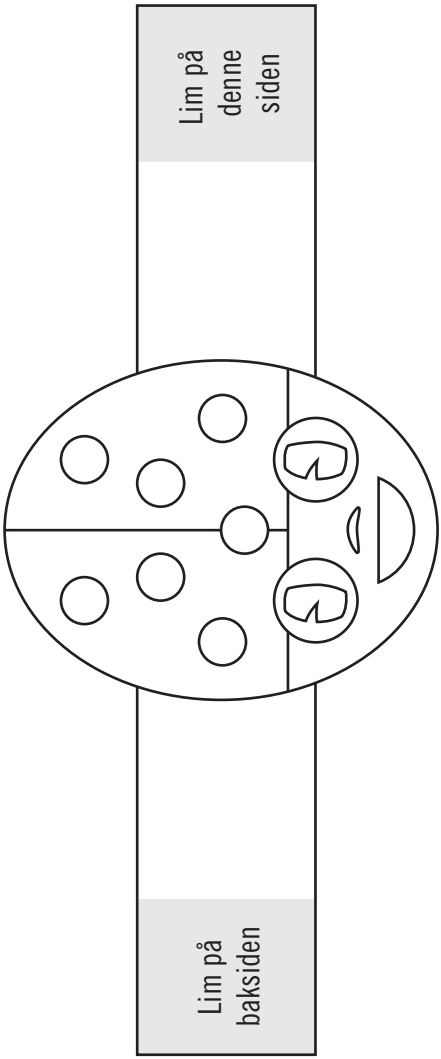

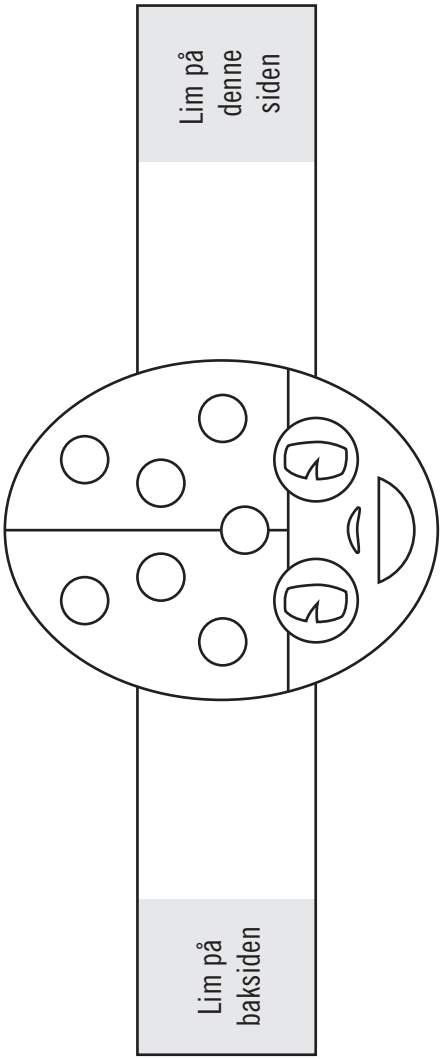

MAL TIL MARIHØNE

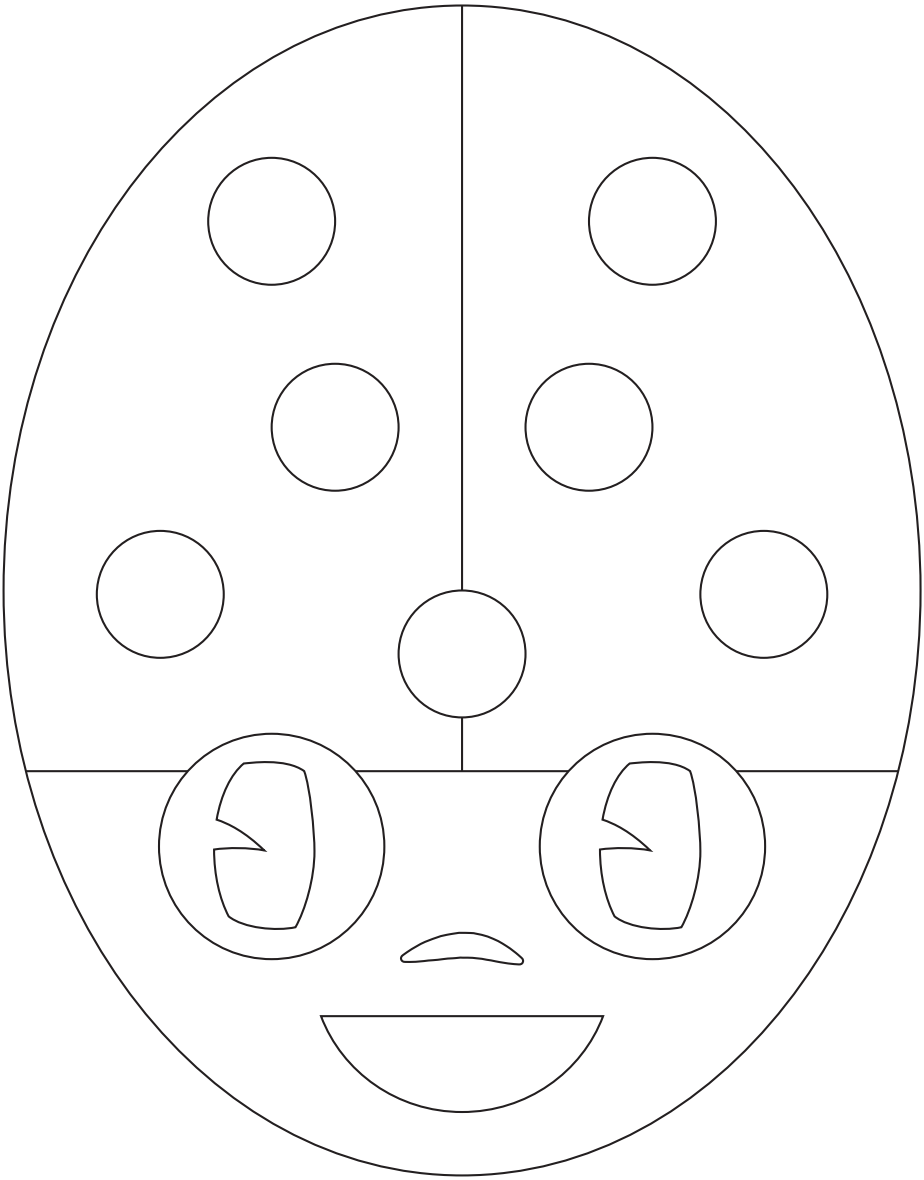

MARIHØNENES ÅPNINGSROP

(Friluftsliv:)
Leder: Gå på tur
Alle: ut, ut, ut

(Personlig utvikling:)
Leder: Brenne bål
Alle: ild, ild, ild

(Samfunnsengasjement:)
Leder: Lær no' nytt
Alle: gøy, gøy, gøy

(Kristen tro:)
Leder: Kirkeklokker
Alle: kom, kom, kom

(Fellesskap:)
Leder: Marihøner Vær beredt
Alle: Alltid bereeeedt !!

MARIHØNESANGEN

Mel: «Holleratehi og holleratehо»
Nå har vi tatt på skjerfet, nå skal vi ut på tur.
Vi skal leke og lære, den som blir med er lur.
Tiiiii - riiiii – aaa *(slår seg på knærne i full fart med en og en hånd –for å få alle med og få engasjert dem så er det bare å holde på og dra den ut på ii og aa)*

(Her kan dere dele gruppen i to eller flere som synger «Marihøner her», alle synger siste linje sammen. Man kan også gjøre et klapp på knærne, et vanlig klapp og deretter knytte hendene med tommelen frem, løfte en hånd opp og bak over skuldrene, dette tar en halv linje. Deretter gjentas alt med den andre hånden over skulderen. Osv)

Marihøne her og marihøner her
Marihøner her og marihøner her
Marihøner her og marihøner her
Alle er vi marihøner.

MARIHØNENES SEREMONIROP

Alle bøyer seg ned, klapper seg på knærne og roper:
Marihøne – speider
Marihøne – speider
Marihøne – marihøne – speeeideeer
Mens de roper og klapper retter de seg mer og mer opp. Når de roper «speider» siste gang tar de skikkelig i og strekker hendene i været.

SPEIDERBØNNEN

Kjære Far i høye himmel,
hør mitt hjertes stille bønn:
Hvor jeg er i verdens vrimmel,
la meg ferdes som din sønn.
La meg leve deg til ære,
hedre Norge, far og mor.
Andre folk til nytte være.
Lyde Speiderlovens ord.

KFUK-KFUM
SPEIDERNE